

FOKUS: NORDEN OG UTFORDRENDE KUNNSKAPSRELASJONER

Geopolitisk rivalitet och en förändrad syn på internationella forskningssamarbeten – svenska erfarenheter

Tommy Shih

Företagsekonomiska institutionen, Lunds universitet, Sverige

Sammanfattning

Under de senaste åren har säkerhetsrisker med internationella forskningssamarbeten alltmer uppmärksammas. Det har därför från politiska aktörer i Sverige betonats att tydligare hantering av säkerhetsrisker kommer att krävas från statligt håll. Denna artikel beskriver den utveckling som setts i Sverige de senaste åren och diskuterar utmaningar med ett ökat säkerhetsfokus. Framför allt finns det en oro att ökat fokus på säkerhetsrisker kan leda till att forskare hellre avstår samarbeten snarare än att gå igenom olika riskhanteringsprocesser. Detta inkluderar även projekt som är relativt okomplicerade från ett säkerhetsperspektiv och som blivit allt vanligare när forskare är verksamma i länder som exempelvis Kina. Denna artikel beskriver arbetet i Sverige med att hitta ett mer nyanserat arbetssätt med internationella samarbeten.

Nyckelord: forskning · internationella samarbeten · säkerhetsrisker

Introduktion

Under de senaste åren har säkerhetsrisker med internationella forskningssamarbeten alltmer uppmärksammas. I Sverige har det under 2023 skett en intensiv medierapportering om kinesiska militärforskare på svenska universitet och hur svensk forskning bidrar till kinesisk militär teknologi (Svenska Dagbladet, 2023). Exempel som dessa

Kontaktinformation: Tommy Shih, e-post: tommy.shih@fek.lu.se

©2024 Tommy Shih. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.

Citation: Shih, T. (2024). Geopolitisk rivalitet och en förändrad syn på internationella forskningssamarbeten – svenska erfarenheter. *Internasjonal Politikk*, 82(1), 25–35. <http://doi.org/10.23865/intpol.v82.6053>

används ofta som argument för att påvisa forskares och universitets naivitet och oförmåga att uppmärksamma och ta tag i frågor relaterade till nationens säkerhet. Därför har det under det senaste året från politiskt håll betonats att tuffare tag kommer att krävas från statligt håll. I Sverige är det enligt utbildningsminister Mats Persson ”slut med passiv politik” efter medierapporteringen om svenska samarbeten med kinesiska militäruniversitet (Lindholm & Sallinen, 2023).

Beslutet kring universitetsstyrelser visar på hur den svenska regeringen har börjat omvärdera akademins roll i samhället och utmanat den akademiska friheten och institutionella autonomin. Överlag är det en dyster utveckling i världen där den akademiska friheten försämrats avsevärt det senaste årtiondet (Lott, 2023). Detta är en följd av det allt tydligare polariserade läget mellan västländer, deras allierade och starka auktoritära krafter som Kina och Ryssland, som lett till att nationella säkerhetsaspekter fått en betoning vi inte sett sedan kalla kriget (Shih, 2024)¹. Eftersom den akademiska forskningen normalt sett har varit en väldigt öppen aktivitet som inte haft nationella säkerhetsfrågor som en prioritet har utbyten skett relativt fritt. Men i och med att auktoritära länder stärkts i kölvattnet av det kalla krigets slut genom öppna utbyten har den globala maktdynamiken också förändrats.

Kina har anklagats av västländer och framför allt USA att använda sig av den öppenhet som karaktäriserat globaliseringseran de senaste 30 åren och fram till nyligen (Marginson, 2022). Detta har gjorts genom delvis protektionism och delvis en teknologi- och kapacitetsuppbyggnad som skett genom öppet utbyte (Ferracane & Lee-Makiyama, 2017). För regeringar i västländer ansågs denna interaktion vara en väg för att Kina skulle utvecklas i en alltmer demokratisk eller liberal riktning. Samtidigt har de anglosaxiska länderna dragit fördel av duktiga kinesiska studenter som betalat för sin utbildning i väst och kinesiska forskare som velat bidra till excel-lens på västerländska universitet. Då länder som Kina inte har utvecklats i en mer liberal och demokratisk riktning utan snarare gått i en mer autokratisk riktning sedan Xi Jinping övertog makten 2012, har västerländska regeringar allt tydligare tagit till hårdare metoder för att begränsa Kinas inflytande. Men i och med att Kina blivit en ekonomisk, politisk och militär stormakt sätts globala normer idag under en multipolär logik snarare än under västerländsk hegemoni.

Den multipolära utvecklingen måste också sättas i bakgrund av en ökad autokratisering i världen och som blivit tydligare det senaste decenniet (Papada et al., 2023). Därmed har utvecklingen i större grad beskrivits som ett existentiellt hot av västerländska länder och deras närmaste allierade² (se Shih & Ördén, 2023). Framför allt har en oro framförts kring försämrad suveränitet gentemot länder som

¹ Denna artikel fokuserar på en allmän respons och landsagnostisk ansats. Ansatsen är dock influerad av konkreta fall där kinesiska samarbeten ofta står i fokus. Sveriges forskningsrelationer med Kina (2020–2022) är mer än tre gånger så många som dem med Ryssland. Efter Rysslands invasion av Ukraina har institutionella akademiska förbindelser med Ryssland också avslutats.

² Exempelvis Japan och Sydkorea.

Kina och Ryssland, ekonomisk osäkerhet och allmänt en försvagning av ett öppet och demokratiskt samhälle. Denna artikel beskriver det ökade fokuset i Sverige på säkerhetsrisker inom internationella forskningssamarbeten och olika reaktioner som uppkommit av detta. Det arbete som sker i Sverige med ökat fokus på säkerhet och ansvar i internationella samarbeten är landsagnostiskt men grundar sig mycket på det ökade antal forskningssamarbeten med aktörer i Kina under de senaste åren. Kina är idag den fjärde största källan till forskningssamarbeten i Sverige, samtidigt som det finns stora farhågor kring utländsk påverkan, civil-militär fusion och etiska betänkligheter med landet.

Litteraturbakgrund

Sedan det kalla krigets slut och under de senaste två decennierna i synnerhet har det internationella vetenskapliga samarbetet ökat avsevärt.³ Till exempel i Storbritannien har internationella sampublicationer ökat från 25 procent till 61 procent mellan 2001 och 2022⁴. Som Wagner et al. (2015) noterar har internationella samarbeten bildats och ökat på grund av gemensamma forskningsintressen, tillgång till forskningsfinansiering och infrastruktur samt för att maximera prestige genom att samarbeta med duktiga forskare var de än är baserade. Kwiek (2021) identifierar särskilt resurser, rykte, idéer och komplementaritet som viktiga drivkrafter. EU:s ramprogram från 1980-talet och framåt har också haft en betydande inverkan på ökningen av internationellt forskningssamarbete, särskilt mellan europeiska länder.

Samarbetet ökar dock inte bara mellan västerländska avancerade vetenskapsnationer, utan även icke-västerländska länder deltar aktivt i global vetenskap (Marginson, 2022). Detta har möjliggjorts av studenters och forskares rörlighet på grund av globaliseringen och efterföljande geografiskt mer spridda sociala nätverk (Glass & Cruz, 2023). Mer global hjärncirkulation, tillsammans med ökade nationella utgifter för FoU i icke-västliga länder, leder naturligtvis till vetenskaplig utveckling i andra delar av världen utanför den västerländska sfären (The Royal Society, 2011). Av de nya vetenskapsnationer som utvecklats snabbt efter det kalla krigets slut är Kina särskilt framträdande. Kina är idag den största producenten av vetenskapliga publikationer (Brainard & Normile, 2022) och har blivit en central del av det globala vetenskapssystemet (Marginson, 2022).

Kinas framväxt som en nygammal supermakt har avsevärt eskalerat geopolitiska spänningar. Dessa spänningar har under de senaste åren negativt påverkat internationella samarbeten inom vetenskap och teknik. Till exempel Johnson et al.

³ Detta avsnitt har använt data från nyhetsartiklar, rapporter och hemsidor. Författaren deltar även aktivt i att forma responser i Sverige till det ökade komplexa forskningslandskapet som rådgivare till olika statliga myndigheter, universitet och finansiärer. Sedan 2018 har vidare ett hundratal olika intervjuer med beslutsfattare, forskare och administratörer gjorts som även ligger till grund för detta avsnitt.

⁴ Data från SciVal/Elsevier.

(2021, s. 8) noterar att akademien och högre utbildning är slagfält för geopolitisk rivalitet. I USA och Europeiska unionen (EU) har verkliga eller upplevda beroenden av Kina lett till ökad oro över förlust av ekonomisk säkerhet och teknologiskt ledarskap, samt minskad nationell säkerhet (Marginson, 2022). På liknande sätt ses den nationella säkerheten i Kina som det mest prioriterade policyområdet under de kommande åren, samtidigt som vetenskaplig forskning är en av de viktigaste funktionerna för landets utveckling (Xi, 2022).

En geopolitisk logik ser internationella utbyten som ett nollsummespel och en oro för rivalernas potentiella expansionism (Guzzini, 2017). Hur relationsbyggande mellan forskningsinstitutioner och forskare i västerländska länder och Kina har beskrivits från ett säkerhetsperspektiv är att den senare har till sin fördel använt sig av den öppenhet som byggts upp under globaliseringseran. Detta beskrivs som "vapensierat ömsesidigt beroende" och visar hur de ömsesidiga beroenden som skapats genom decennier av globalisering idag kan strategiskt vapensieras av nationalstater för att driva geopolitiska intressen (se Farrell & Newman, 2019). Under de senaste åren har ett ökat fokus lagts på nationella intressen och konkurrenskraft på grund av geopolitiska spänningar, vilket inneburit en ökad säkerhetisering av nationella vetenskapssystem. Detta visar på hur stater kan ha en stor effekt på internationella samarbeten. Sedan 2018 har till exempel sampublicationer mellan USA och Kina minskat avsevärt (Wagner & Cai, 2022).

Hur situationen med ökande geopolitiska spänningar kommer att utvecklas och vad den efterföljande påverkan på lång sikt kommer att bli på det globala vetenskapssystemet är dock ännu oklart. För närvarande är det möjligt att genom bibliometrisk data konstatera att internationellt vetenskapligt samarbete blir svårare och minskar mellan Kina och USA, men även mellan USA och EU (Wagner & Cai, 2022). Dessutom börjar regeringar i västländer i allt högre grad främja samarbete mellan likasinnade nationer och allierade, vilket också smittar av sig på forskningssektorn. Det finns dock stora skillnader mellan länder och forskningsorganisationer i hur påtryckningar från geopolitik hanteras. Som Shih et al. (2023) noterar är responserna inte enhetliga mellan länder och inte heller mellan organisationer.

Förändrade förhållanden för svensk kunskapsproduktion

Sverige är en av de mest avancerade vetenskapliga nationerna i världen. I termer av forskare och andel toppciterade artiklar per capita ligger Sverige i topp (Vetenskapsrådet, 2023). Men i termer av vetenskaplig volym står Sverige för runt 1 procent av världstotalen⁵. Sveriges vetenskapliga publikationsvolym har dock ökat väsentligt sedan millennieskiftet, från cirka 20 000 publikationer år 2000 till strax över 50 000 publikationer år 2021. En stor andel av dessa är internationellt sampublicerade. Den totala andelen internationella publikationer har vuxit från 49 procent år 2000 till 70 procent

⁵ Data hämtad från SciVal/Elsevier.

för åren 2019–2021 (Vetenskapsrådet, 2023). Under de två senaste decennierna har också andelen svenska internationellt samförfattade publikationer vuxit med andra delar av världen utanför Europa och Nordamerika (Vetenskapsrådet, 2023). Speciellt har fler publikationer författats med forskare verksamma i Asien där forskare baserade i Kina i särklass är den största samarbetsgruppen (Forsberg et al., 2023). Medan Kina nu är Sveriges största samarbetspartner utanför Europa och USA, har volymen av Sveriges forskningsproduktion med Kina hittills varit betydligt lägre än den som produceras med USA, Storbritannien och Tyskland (Vetenskapsrådet, 2023).

Just tillväxten av det vetenskapliga samarbetet mellan Sverige och Kina har varit snabb under det senaste decenniet (Shih & Forsberg, 2023). Men då Kina har anklagats av västländer och framför allt USA att använda sig av den öppenhet som karaktäriserat globaliseringseran de senaste 30 åren och fram till nyligen har även rektionerna i Sverige ökat. Den svenska regeringen har dock inte agerat lika hårt som regeringarna i USA eller Australien där snabb och medveten säkerhetisering av den akademiska sektorn har varit en tydlig trend. Överlag är Sveriges ansats till Kina mångt och mycket i linje med den som bedrivs av EU, det vill säga Kina som en konkurrent, partner och systemrival (European Commission, 2019). Men press på ökad säkerhetisering av kunskapssektorn har också skett i Sverige de senaste åren. Några förändringar är olika arbetsgrupper och nätverk som formats för att diskutera olika frågor kring akademisk frihet, säkerhetisering och internationellt samarbete. Exempel är Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF) rådgivande grupp för globala relationer⁶ från 2022 eller CASI-projektet⁷ som administreras av några av Sveriges mest forskningsintensiva universitet. Dessa initiativ har medfört en ökad generell medvetenhet kring den ökande problematiken med internationella samarbeten. Vidare har några av de större forskningsintensiva universiteten tagit fram nätbaserat referensmaterial (t.ex. existerande riktlinjer och information) som stöd till forskare⁸. Vilken effekt dessa initiativ har är för tidigt att uttala sig om och förändringar har generellt varit långsamma (se t.ex. Lindholm & Sallinen, 2023). Generellt är det en stor spridning i hur universiteten har agerat med erbjudande av stöd kring utmaningar med internationella samarbeten, även med bakgrund av en ökad press på säkerhetisering de senare åren.

Ökad press på nationella säkerhetsaspekter

Den ökade pressen på att hantera säkerhetsrisker i svenska internationella forskningssamarbeten påbörjades runt 2018 då svenska medier uppmärksammade forskningssamarbeten med kinesiska aktörer. Oron fokuserade på frågor som industri- och

⁶ Se <https://suhf.se/arbetsgrupper/suhfs-radgivande-grupp-for-globala-relationer/>.

⁷ Se <https://www.medarbetarwebben.lu.se/forska-och-utbilda/globalt-engagemang-och-internationella-fragor/globalt-ansvarsfullt-engagemang/casi-projektet>.

⁸ Se <https://www.medarbetarwebben.lu.se/forska-och-utbilda/globalt-engagemang-och-internationella-fragor/globalt-ansvarsfullt-engagemang>, eller <https://medarbetare.ki.se/resurser-for-ansvarsfull-internationalisering>.

forskningsspionage, samarbeten med militära organisationer i Kina, talangrekryteringsprogram och inskränkningar på den akademiska friheten. År 2019 tog regeringen fram skrivelsen *Arbetet i frågor som rör Kina* (Utrikesdepartementet, 2019). I denna skrivelse (Utrikesdepartementet, 2019, s. 18) angavs följande om samarbeten i forskning och högre utbildning:

Det är viktigt att Sverige har tillgång till högkvalificerade utbildnings-, forsknings-, och innovationsmiljöer i Kina. Det är också angeläget att svenska företag har närvaro där och att kännedomen om Sverige som en kunskaps- och innovationsnation är god. Kinesiska studenter, forskare och utvecklare ger värdefulla bidrag till svenska universitet, högskolor och företag i Sverige. Samarbeten med Kina på detta område innebär särskilda utmaningar när det gäller etik, akademisk frihet och immaterialrättsskydd, liksom när det gäller kopplingar till den militära sektorn i Kina med avseende bland annat på möjligheten att överförd teknologi kan användas för militära syften.

I skrivelsen (Utrikesdepartementet, 2019, s. 18) beskrevs också ansvarsfrågan tydligt:

Ansvar för samarbete med Kina inom forskning och utbildning, och för att inhämta relevant kunskap och hantera de utmaningar som följer vilar på lärosätena och det forskningsintensiva näringslivet.

Traditionellt har svenska utbildnings- och forskningsministrar avstått från att ingripa direkt i vad som anses vara universitetsverksamhet. Forskningens frihet är grundlagsskyddad, vilket ger forskare och svenska universitet ett stort utrymme för att välja vilka forskningsämnen, samarbetspartner och metoder de vill använda. Dessutom har Sverige lärarundantaget, som sedan 1949 är angivet i svensk lag⁹ och som ger den enskilde forskaren fulla rättigheter till sin egen offentligt finansierade forskning, inklusive immateriella rättigheter. För företagsfinansierad forskning finns andra villkor med strängare regler om immateriella rättigheter för forskare.

I övrigt styr befintliga lagar lämpligheten av forskning. Dessa lagar relaterar till exempelvis dataskydd, patientsäkerhet, djurförsök, säkerhetsskydd, exportkontroll, etiskt godkännande eller forskningsansvar. Dessa lagar föreskriver att olika villkor måste vara uppfyllda för att bedriva forskning i Sverige. När forskning bedrivs över nationsgränserna är det inte alltid tydligt vad som behöver följas. Till exempel har länder olika lagstiftning när det gäller etikprövning. I dessa gränssnitt har forskare stort utrymme att välja lämpligt svar på skillnader i lagstiftning och praxis mellan länder. Överträdelser görs oftast inte avsiktligt av forskare, utan snarare skapas gråzoner på grund av skillnader i lagstiftning, forskningspraxis mellan kontexter och discipliner, samt incitamentsstrukturer (Shih, 2024).

⁹ Se https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/kommittedirektiv/ratten-till-resultaten-av-hogskoleforskningen_gsb1106/.

Lärosätenas fokus på ansvarsfull internationalisering

Givet den svenska kontexten har mycket av ansvaret lagts på enskilda forskare att utöva ett sunt omdöme i forskningssamarbeten. Sådant beteende informeras ofta i dokument som utvecklats för att vägleda forskningspraktik inom specifika discipliner eller allmänna dokument om forskningsintegritet. Under Sveriges EU-ordförandeskap 2023 var ansvarsfull internationalisering ett huvudtema för att kunna främja globalt forskningssamarbete på ett sätt som främjar kunskapsutbyte samtidigt som EU:s intressen och värderingar värnas (Council of the European Union, 2023). Överlag har termen ansvarsfull internationalisering använts för att öka medvetenheten om de förändrade förutsättningarna som idag gäller för internationell forskning och behovet av mer ansvarsfulla praktiker som kan begränsa exempelvis etikdumpning, dold eller otillåten teknologiöverföring, eller direkt militär användning av forskning (särskilt om den finansieras av grundforskningsfinansierare).

Termen börjades användas i den svenska akademiska sektorn 2020 då en rapport om ansvarsfull internationalisering publicerades av Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT), Kungliga Tekniska högskolan, Karolinska Institutet och Lunds universitet (Shih et al., 2020). Rapporten har använts flitigt i den svenska akademiska sektorn och identifierades 2022 av EU-kommissionen som ett referensdokument för goda praktiker (European Commission, 2022). Sedan 2020 har medvetenheten om de förändrade förhållandena som gäller för internationellt forskningssamarbete generellt ökat i Sverige. Det finns också mer informationsmaterial att tillgå för forskare. Men trots att ansvarsfull internationalisering idag verkar vara en relativt etablerad term bland universitet, forskningsfinansierare och beslutsfattare används begreppet oftast som en generell ambition snarare än ett ramverk som driver ett systematiskt arbete och beteendeförändringar (Shih, 2023). Detta är en konsekvens av den relativa autonomi som svenska lärosäten åtnjuter, där ansvar för de säkerhetsrelaterade risker som internationella samarbeten potentiellt medfört ålagts lärosätena och där en hög nivå av diskretion funnits. Situationen har inneburit att svenska lärosäten i de flesta fall undvikit att hantera risker med internationella samarbeten på ett proaktivt sätt och i stället tagit tag i problem när de uppenbarat sig.

I och med den extensiva medierapporteringen våren 2023 om kinesiska militärsamarbeten på svenska lärosäten (som baserades mestadels på gamla rapporter och tidigare kända fall) blev det också ohållbart för den svenska regeringen att sitta passiv. Besluten kring halveringen av universitetsstyrelsers mandatperiod och krav på minst en säkerhetskunnig styrelseledamot samt indragandet av finansieringen av utvecklingsforskningen under våren 2023 har nämnts som exempel på en mer aktiv politisk inblandning för att få till mer ansvarstagande från lärosätenas sida för att hantera säkerhetsrisker. I juni 2023 gav även den svenska regeringen Universitets- och högskolerådet (UHR), Vetenskapsrådet (VR) och Vinnova i uppdrag att ta fram riktlinjer för ansvarsfull internationalisering (Utbildningsdepartementet, 2023). Via

uppgdraget att ta fram tydligare riktlinjer runt ansvarsfull internationalisering har den svenska regeringen också satt en mer direkt press på svenska forskningsaktörer att hantera säkerhetsrisker.

Avslutande diskussion

Det är mot bakgrund av en hårdnande geopolitisk rivalitet som nu flera statliga och säkerhetsrelaterade aktörer i Sverige är kritiska till den öppenhet som den akademiska sektorn arbetar under. Att säkerhetsisera forskning är dock svårt att anamma som en generell strategi för den akademiska sektorn då lösningarna oftast inte tar hänsyn till den öppenhet som karaktäriserar forskning (se t.ex. European Commission, 2022). Detta har tydligt setts i USA där samförfattade artiklar med Kina är på en tydlig nedgång på grund av drastiska politiska reaktioner (Wagner & Cai, 2022). I stället för att tydligare identifiera de faktiska risker som föreligger, leder säkerhetsisering snarare till att samarbeten på bred front avslutas eller inte uppmuntras i de länder där risker anses särskilt stora. Men vad kan universitet och myndigheter i Sverige göra för att få till långsiktiga lösningar som kan beakta både nyttan med internationella samarbeten och de risker som ibland kan uppstå i internationella gränssnitt?

Det arbete som just nu pågår i Sverige pendlar mellan en förenklad syn kring de rådande förhållanden som gäller på den geopolitiska arenan och ett överdrivet starkt fokus på att säkerhetsisera delar av den akademiska forskningen för att undvika problem med anseende eller risker för faktiska och påstådda hot från utländska stater. Den process som pågår runt arbetet med att ta fram nationella riktlinjer inkluderar även en ambition att ta fram förslag för stödstrukturer på nationell och lokal nivå för att skapa ett mer granulärt och nyanserat arbetssätt. Hur detta kommer att se ut är fortfarande oklart och hur det kommer att bemötas samt skapa faktisk förändring i den akademiska sektorn återstår att se.

Det är tydligt att en bredare blandning av instrument och färdigheter kommer att krävas för att hantera de utmaningar och möjligheter som forskare och universitet står inför med internationella samarbeten. Risker relaterat till etik, säkerhet, anseende samt individuella rättigheter och behovet av att bevara forskningens öppenhet måste beaktas samtidigt. Framför allt måste det professionella omdömet hos forskare, på universitet och bland tjänstemän och politiker förbättras (Shih & Ördén, 2023). Hantering av fall kommer inte att kunna ske på ett nyanserat sätt om inte kunskapsnivån överlag höjs. För detta är det nödvändigt att avvägningsfrågor i internationella gränssnitt blir en naturlig del av det professionella omdömet hos forskare (Shih et al., 2020).

Just att forskare är experter på sitt ämnesområde gör de bäst lämpade att göra initiala riskbedömningar. Men då forskare självklart har ett egenintresse i de relationer som de själva ska bedöma och som ofta utgår från deras akademiska frihet och motivation att ta del av möjligheter kan det ibland vara svårt att göra bredare

bedömningar som även tar hänsyn till större intressen, inklusive nationella. Vidare finns det också en tröskel till att förstå och veta att bedömningar inte bara handlar om det vetenskapliga innehållet utan också de riskbedömningar som nu efterfrågas av olika myndigheter eller lärosätenas stödfunktioner. Därför spelar även institutioner en viktig roll i att erbjuda stöd men också ha en tydlighet i vad som gäller. Detta blir allt svårare i ett allt trängre geopolitiskt läge där också regeringar tar till allt hårdare tag för att skydda nationella intressen.

Framgent bör arbetet med att skapa ansvarsfulla internationella forskningssamarbeten ha en tydligare prioritet. När den nordiska debatten om internationella samarbeten särskilt med forskare i auktoritära länder alltmer hamnar i diskussion om extremerna, finns det en nytta i att i stället lägga fokus på att identifiera, hantera och förhindra det som är det mest förtroendeskadliga. I gråzoner måste det professionella omdömet stärkas bland forskare och organisationer samt i de internationella relationerna. Konkret måste diskussionen om reciprocitet betonas. Ska internationella samarbeten utvecklas och främjas bör risker givetvis hanteras men reciprocitet måste också finnas.

Om författaren

Tommy Shih är docent i företagsekonomi på Lunds universitet. Han är en internationell erkänd expert inom ansvarsfull internationalisering och har arbetat som rådgivare åt universitet, forskningsfinansiärer och EU-kommissionen i frågor rörande internationellt samarbete.

Referenser

- Brainard, J. & Normile, D. (2022). China rises to first place in one key metric of research impact. *Science*, 377(6608). <https://doi.org/10.1126/science.ade4423>
- Council of the European Union. (2023). *Knowledge security and responsible internationalisation*. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8824-2023-INIT/en/pdf>
- European Commission. (2019). *Joint communication to the European Parliament, the European Council and the Council. EU-China strategic outlook*. Directorate-General for Research and Innovation.
- European Commission. (2022). *Tackling R&I foreign interference: Staff working document*. Directorate-General for Research and Innovation Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2777/513746>
- Farrell, H. & Newman, A. (2019). Weaponized interdependence. *International Security*, 44(1), 42–79.
- Ferracane, M. & Lee-Makiyama, H. (2017). *China's technology protectionism and its non-negotiable rationales*. Trade working paper. European Centre for International Political Economy. <https://euagenda.eu/upload/publications/untitled-92321-ea.pdf>
- Forsberg, E., Pohl, H. & Shih, T. (2023). *Patterns in Swedish-Chinese research collaborations*. STINT. https://www.stint.se/wp-content/uploads/2023/07/Stint_Swedish-Chinese-Research_web_ny.pdf
- Glass, C. & Cruz, N. (2023). Moving towards multipolarity: Shifts in the core-periphery structure of international student mobility and world rankings (2000–2019). *Higher Education*, 85(2), 415–435.
- Guzzini, S. (2017). Militarizing politics, essentializing identities: Interpretivist process tracing and the power of geopolitics. *Cooperation and Conflict*, 52(3), 423–445.
- Johnson, J., Adams, J., Ilieva, J., Grant, J., Northend, J., Sreenan, N., Moxham-Hall, V., Greene, K. & Mishra, S. (2021). *The China question. Managing risks and maximising benefits from partnership in higher education and*

- research [Rapport]. The Policy Institute, King's College London. <https://www.kcl.ac.uk/policy-institute/assets/china-question.pdf>
- Kwiek, M. (2021). What large-scale publication and citation data tell us about international research collaboration in Europe: Changing national patterns in global contexts. *Studies in Higher Education*, 46(12), 2629–2649.
- Lindholm, A. & Sallinen, J. (2023, 20 februari). Minister: Nu är det slut med passiv politik. *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/a/WRoEyQ/efter-svd-s-granskning-kan-bli-nya-riktlinjer-i-forskning-med-kina>
- Lott, L. (2023). Academic freedom growth and decline episodes. *Higher Education*. <https://doi.org/10.1007/s10734-023-01156-z>
- Marginson, S. (2022). “All things are in flux”: China in global science. *Higher Education*, 83(4), 881–910.
- Nature. (2021). Editorial – protect precious scientific collaboration from geopolitics. *Nature*, 593, 477. <https://www.nature.com/articles/d41586-021-01386-0>
- Papada, E., Altman, D., Angiolillo, F., Gastaldi, L., Köhler, T., Lundstedt, M., Natsika, N., Nord, M., Sato, Y., Wiebrecht, F. & Lindberg, S. (2023). *Defiance in the face of autocratization. Democracy report 2023*. University of Gothenburg: Varieties of Democracy Institute (V-Dem Institute).
- The Royal Society. (2011). *Knowledge, networks and nations*. The Royal Society. https://royalsociety.org/-/media/Royal_Society_Content/policy/publications/2011/4294976134.pdf
- Shih, T. (2023). Research funders play an important role in fostering research integrity and responsible internationalization in a multipolar world. *Accountability in Research: Policies and Quality Assurance*. <https://doi.org/10.1080/08989621.2023.2165917>
- Shih, T., Chubb, A., & Cooney-O'Donoghue, D. (2023). Scientific collaboration amid geopolitical tensions: A comparison of Sweden and Australia. *Higher Education*. <https://doi.org/10.1007/s10734-023-01066-0>
- Shih, T. (2024). Recalibrated responses needed to a global research landscape in flux. *Accountability in Research: Policies and Quality Assurance*. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35900083/>
- Shih, T. & Forsberg, E. (2023). Origins, motives and challenges in Western–Chinese research collaborations amid recent geopolitical tensions – findings from Swedish–Chinese research collaborations. *Higher Education*, 85, 651–667.
- Shih, T., Gaunt, A. & Östlund, S. (2020). *Responsible internationalisation: Guidelines for reflection on international academic collaboration*. STINT. https://www.stint.se/wp-content/uploads/2020/02/STINT_Responsable_Internationalisation.pdf
- Shih, T. & Ördén, H. (2023). Säkerhetisering av forskning kräver förbättrat omdöme. *Universitetsläraren*. <https://universitetslararen.se/2023/03/21/sakerhetisering-av-forskning-kraver-forbattat-omdome/?hilit=S%C3%A4kerhetisering+forskning+kr%C3%A4ver+f%C3%B6rb%C3%A4ttrat+omd%C3%B6me>
- Svenska Dagbladet (2023). Kinesiska militärforskare på svenska universitet. *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/story/kinesiska-militarforskare-pa-svenska-universitet>
- Utbildningsdepartementet. (2023, 24 juli). Myndigheter ska ta fram riktlinjer för ansvarsfull internationalisering. Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/07/myndigheter-ska-ta-fram-riktlinjer-for-ansvarsfull-internationalisering/>
- Utrikesdepartementet. (2019). *Arbetet i frågor som rör Kina* (Skr. 2019/20:18). Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/contentassets/8a6d4e54b01d48ed9c196a252d09aff4/arbetet-i-fragor-som-ror-kina-skr-2019-20-18.pdf>
- Vetenskapsrådet. (2023). *Forskningsbarometern 2023*. Vetenskapsrådet. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2023-11-30-forskningsbarometern-2023.html>
- Wagner, C. S., Park, H. W. & Leydesdorff, L. (2015). The continuing growth of global cooperation networks in research: A conundrum for national governments. *PLoS One*, 10(7), 1–15.
- Wagner, C. & Cai, X. (2022). *Changes in co-publication patterns among China, the European Union (28) and the United States of America, 2016–2021*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2202.00453>
- Xi, J. (2022). *Hold high the great banner of socialism with Chinese characteristics and strive in unity to build a modern socialist country in all respects. Report to the 20th National Congress of the Communist Party of China October 16, 2022*. https://www.fmprc.gov.cn/eng/wjdt_665385/zyjh_665391/202210/t20221025_10791908.html

Abstract in English

**Geopolitical rivalry and a changed view on international
research collaborations – Swedish experiences**

In recent years, the security risks associated with international research collaborations have increasingly received attention. Consequently, it has been emphasized from politicians in the Nordic countries that tougher measures will be required from state actors. This article describes the development occurring in Sweden in the past few years and discusses the challenges that geopolitical rivalries bring to open international research exchanges. The tools commonly used can lead to overreach and impact researchers to refrain from collaborations rather than managing risks and miss the opportunities that international collaborations offer. These risks associated with international collaboration are more difficult to manage in collaborations that take place with researchers in countries that are culturally, legally and politically very different from Sweden, such as for example China. This article describes the work in Sweden to find a more nuanced way of working with international collaborations.

Keywords: research · international collaborations · securitization